

Folkhögskolekommitténs ordförande

Kursutbudet måste renodlas

— Folkhögskolan har en framtid, men inte som den ser ut i dag.

Det säger Gunnar Svensson, ordförande i folkhögskolekommittén. Om det inte sker en gallring och renodling av kursutbudet är identitetskrisen snart ett faktum, menar han.

Hur ser folkhögskolans framtid ut? Vilken uppgift har den att fylla? Vilket utbildningsutbud ska den erbjuda? Vilka målgrupper ska den vända sig till?

För att få svar på de frågorna tillsattes en statlig folkhögskolekommitté våren 1988. Parallellt drog också utredningar och översyner av

andra delar av vuxenutbildningen igång. Alla ska vara färdiga till hösten 1990 och bilda underlag för regeringens samlade programförklaring vad gäller framtidens vuxenutbildning. Om det blir en proposition eller inte är ännu ovisst.

I våras bytte kommittén ordförande. Sten Sture Landström ersattes av före statssekreteraren i utbildningsdepartementet Gunnar Svensson. Om sitt nya uppdrag säger han:

— Det är en knepig uppgift. Vi ska försöka formulera folkhögskolans framtida identitet. Det gäller att sätta fingret på det som är folkhögskolans *eget*, att inringa det utbildningsutbud som är unikt för skolformen och som inte kan ges på annat håll i samhället.

Ska översynen tolkas som att folkhögskolan spårat ur?

— Den översyn och de förslag vi kommer med syftar till att *stoppa* en sådan urspårning. För om vi inte ser

upp hamnar folkhögskolan lätt i en identitetskris. Varningssignalerna är tydliga. I dag sysslar skolformen i stor utsträckning med samma saker som andra utbildningsformer.

NYA DIREKTIV

Efter ett års arbete fick kommittén i somras några tilläggsdirektiv från skolministern. Vilka nyheter innehåller dessa?

— Innehållet är detsamma som i de ursprungliga, men i tilläggsdirektiven uttrycks det mer i klartext, svarar Gunnar Svensson. De allmänna ordalagen har preciserats. Framför allt gäller det huvudfrågan om folkhögskolan utgör ett parallellsystem till gymnasieskolan och högskolan.

Och det gör den i vissa delar menar Gunnar Svensson — framför allt på yrkesutbildningssidan. Här finns en rad utbildningar som

"dubblar" andra utbildningar och som dessutom ibland har sämre konkurrenskraft på arbetsmarknaden.

– Branscherna önskar att yrkesutbildningen blir mer lik gymnasieskolans och högskolans. Fritidssektorn vill att fritidsledarutbildningen ska få samma dignitet som högskolans fritidspedagogutbildning. Kyrkomusikerna kräver en kompetenshöjning vad gäller kantorsutbildningen.

– I bägge fallen ställer avnämarna krav på strängare centrala regleringar i form av inträdeskrav, kursplaner och examinationer. Det rimmar illa med folkhögskolans fria arbetsformer. Då är det bättre att andra skolformer håller i den utbildningen.

Men det finns också yrkesutbildningar som *inte* behöver känna sig hotade av folkhögskolekommitténs översyn:

– Journalist- och mediautbildningen är ett bra exempel, säger Gunnar Svensson. Trots att högskolan har utbildning på området accepteras folkhögskolans utbildning av marknaden och de studerande går ut och får jobb. Det finns ingen anledning att se dessa kurser som ett problem.

– Dessutom är det bra att morgondagens journalister inte har en så ensidig utbildningsbakgrund, tillägger han och uttrycker därmed en annan åsikt än skolministern som ifrågasatt om det är motiverat att folkhögskolan utbildar journalister.

PROFILEN

Den framtida "profilen" ska folkhögskolan, enligt Gunnar Svensson, skapa genom att tillfredsställa "utbildningsbehov som ingen annan tar på sig". Han ger tre exempel. För det första den estetiska utbildningen:

– Behovet av estetisk utbildning är inte tillfredsställt på gymnasieskolan. Här har folkhögskolan en viktig uppgift att fylla, men den ska i första hand inte vara yrkesförberedande eller förbereda för högre konstnärliga studier utan inriktas på amatörverksamhet.

För det andra ska folkhögskolan utbilda personal för folkrörelser och organisationer:

– För att folkrörelserna i framtiden ska kunna behålla sin vitalitet krävs ett ideologiskt *kraftcentrum* för principdiskussioner och kunskapsförmedling. Det ska folkrörelsernas egna folkhögskolor fungera som.

En tredje viktig uppgift för folkhögskolan är att bygga upp kunskap på nya områden:

– I det moderna samhället dyker hela tiden nya kunskapsområden upp. Inom den fria skolformen folkhögskolan kan sådana fort vinna mark och ny kunskap byggas upp. Miljöfrågorna är ett aktuellt exempel, ja vad gäller hela det globala och internationella perspektivet ligger folkhögskolan långt före andra utbildningsformer.

GALLRING NÖDVÄNDIG

Folkhögskolornas kortkurser är också föremål för kommitténs översyn. I dag är antalet deltagare per år i någon form av kortkurs eller seminarium uppe i 230 000. Kritikerna menar att folkhögskolan börjar urarta till "kursgård". Gunnar Svensson kommenterar:

– Bland de korta kurserna är en gallring nödvändig. För att folkhögskolan ska vara ett *kraftcentrum* och inte en *tältplats* måste man sluta upp med att urskillningslöst starta kurser så fort det finns en marknad. Detta är en olycklig väg skolorna tvingats in på för att klara sin ekonomi när rekryteringen till de allmänna kurserna minskat.

På frågan om folkhögskolan har en framtid svarar Gunnar Svensson:

– Ja, men inte som den ser ut i dag. En tyngdpunktsförskjutning måste ske för att folkhögskolan ska ha en framtid. Grundutbildning i allmänna ämnen kan inte längre vara folkhögskolans huvuduppgift när nästan alla ungdomar går vidare till gymnasiet. Yrkesutbildning ges också på annat håll. Folkhögskolan måste för att överleva koncentrera sig på sin *folkbildningsuppgift*.

Vad en folkbildningsuppgift kan vara i ett modernt samhälle vill Gunnar Svensson vänta med att utveckla. När kommittén knäckt den nöten har de uppnått målet med sitt arbete, menar han.

Men trots att grundutbildning i allmänna ämnen inte i samma ut-

sträckning som tidigare kan vara folkhögskolans huvuduppgift kommer den att behövas för att ge de korttidsutbildade en studiechans.

– Folkhögskolan är det kraftfullaste instrument vi har för att utjämna utbildningsklyftor. Den är en fantastisk resurs som det gäller att utnyttja på rätt sätt. I framtiden gäller det att inrikta sig på den stora gruppen som inte har mer än nio-årig grundskola och inte minst invandrare.

KNEPIG UPPGIFT

Folkhögskolekommittén har i uppdrag att konstatera vilken verksamhet som hör hemma på folkhögskolan och vad skolformen inte bör syssla med.

Samtidigt står det uttryckligen i direktiven att utgångspunkten för kommitténs arbete bör vara att "folkhögskolans frihet och självständighet bevaras".

Hur går de två kraven att förena?

– Det är just det som gör uppgiften så knepig, säger Gunnar Svensson. Om statsmakten går in och talar om vad skolformen inte får syssla med minskar friheten. Därför är det angeläget att folkhögskolorna själva är med och formulerar den framtida profilen och det framtida utbudet.

Detta hade också skolministern tänkt på när han skrev ihop de nya direktiven. Där uppmanas kommittén att inbjuda till en bred debatt om folkhögskolans framtid. Så nu i november, nästan ett år innan det slutgiltiga förslaget ska läggas, skickas en "underhandsremiss" ut. Samtidigt öppnas en "brevlåda" för synpunkter.

I och med detta hoppas Gunnar Svensson att folkhögskolans fria och självständiga ställning inte ska vara hotad:

– Folkhögskolan är något av en friskola och ska så förbli. Folkhögskolan får aldrig bli fyrkantig. ■

FOTNOT: Folkhögskolekommitténs fakta och debattbok skickas ut till folkhögskolorna och deras huvudmän i november. Den kan också beställas från Allmänna förlaget, tel 08-739 95 00.